

วารสาร

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ฉบับ 2/2562 (กรกฎาคม - ธันวาคม)

Vol.2/2019

Journal of East Asian and ASEAN Studies

Faculty of Political Science Ramkhamhaeng University

วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

Journal of East Asian ASEAN Studies

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562)

ISSN 1686-378X

เจ้าของ ศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ผศ.สาธิต สุนทรพันธ์

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.ดร.บุญชาญ ทองประยูร

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.กฤษณา ไวรสารวง

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

รศ.ดร.ศุภสวัสดิ์ ชีวาล

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รศ.ดร.ธัญวัฒน์ รัตนศักดิ์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.ศิริลักษณ์ ต้นคยกุล

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รศ.ดร.ศุภชัย ศุภผล

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.ดร.เพ็ญศักดิ์ จะเรียมพันธ์

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.นิมิต อังก์

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ผศ.ดร.วัชรพล พุทธิรักษา

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผศ.ดร.วีระ หวังสัจจะโชค

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ii วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

อาจารย์รังสรรค์ สุคำภา	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
อาจารย์ปริญญ์ ขวัญเรียง	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
คุณวีรชน เกษสกุล	คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
บรรณาธิการประจำฉบับ	ผู้ช่วยบรรณาธิการ
ผศ.นิมิต อังค์	คุณวีรชน เกษสกุล
บรรณาธิการบริหาร	บรรณาธิการผู้พิมพ์ผู้โฆษณา
ผศ.นิมิต อังค์	ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ
พิสูจน์อักษร	English & Chinese Languages Editors
อาจารย์ปริญญ์ ขวัญเรียง	รศ.ดร.กฤษณา ไวกมล
	ผศ.นิมิต อังค์
ออกแบบปก	ออกแบบรูปเล่ม
คุณวีรชน เกษสกุล	อาจารย์ปริญญ์ ขวัญเรียง
กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ	(มกราคม-มิถุนายน) (กรกฎาคม-ธันวาคม)
ราคา เล่มละ 250 บาท	
ส่งบทความลงตีพิมพ์ได้ที่	

ศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ถนนรามคำแหง หัวหมาก บางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทร. 023108497, E-mail: eascram@gmail.com

Website: <http://www.easc.ru.ac.th>

พิมพ์ที่

สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ถนนรามคำแหง แขวงหัวหมาก เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

การบอกรับ

สำหรับสมาชิก ปีละ 2 ฉบับ 400 บาท (รวมค่าส่ง)

สำหรับผู้ไม่เป็นสมาชิก เล่มละ 250 บาท (รวมค่าส่ง)

ติดต่อบอกรับและสมัครสมาชิกได้ที่ ผู้ช่วยบรรณาธิการตามที่อยู่วารสาร

ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความ

Prof. Duan Lisheng

Yunnan University

Prof. Zhang Xizhen

Beijing University

Prof. Dr. Masao Ayabe

Tokyo Metropolitan University

Prof. Dr. Xiao Ying

Yunnan University

Assoc. Prof. Dr. Pavel A. Slutsky

St. Petersburg State University

Dr. John Blaxland

ANU College of Asia and the Pacific

ศ.ดร. ชุมพร ปัจจุสานนท์

คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศ.ดร. ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ

วิทยาลัยนานาชาติปรีดี พนมยงค์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศ.ดร. จรัญ มะลูลีม

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศ.ดร. ดิน ปรัชญพฤทธิ

นักวิชาการอิสระ

รศ.ดร. กฤษณา ไวกมล

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

รศ.ดร. โกสมภัก สายจันทร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

iv วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

รศ.ดร. โคริน เฟื่องเกษม

รศ.ดร. พิมลพรรณ ประเสริฐวงศ์

รศ.ดร. สมเกียรติ วันทะนะ

รศ.ดร. ดำรงค์ ฐานดี

รศ.ดร. ทิพาพร พิมพ์สุทธิ์

รศ.ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์

รศ.ดร. นิยม รัฐอมฤต

รศ.ดร. ศุภสวัสดิ์ ชัชวาล

รศ.ดร. สุเนตร ชุตินธรานนท์

รศ.ดร. พิทักษ์ ศิริวงศ์

รศ.ดร. พรพรรณ จันทโรนานนท์

รศ.ดร. ศิริพร วัชชวัลคุ

รศ.ดร. ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์

รศ. พรชัย เทพปัญญา

รศ. การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน

รศ.ดร. วราภรณ์ จุลปานนท์

รศ.ดร. วรัชยา ศิริวัฒน์

ผศ.ดร. โอฬาร พงศ์ศรีณายนนท์

ผศ.ดร. กิตติ ประเสริฐสุข

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นักวิชาการอิสระ

สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สถาบันพระปกเกล้า

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะภาษาและวัฒนธรรมจีน

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษา

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ผศ.ดร. สามารถ ทองเผื่อ

รศ.ดร. ศิริลักษณ์ ตันตยกุล

ผศ.ดร. พิเชฐ แสงทอง

ผศ.ดร. บุญอริ ยี่มะ

รศ.ดร. ศุภชัย ศุภผล

ผศ.ดร. จักริ ไชยพินิจ

ผศ.ดร. ณ์ฐพงศ์ บุญเหลือ

ดร. สุชาติ ศรียารัตน

ดร. กานต์ บุญยะกาญจน์

ผศ.ดร.เพ็ญศักดิ์ จะรัมย์พันธ์

ผศ.ดร. วัชรพล พุทธิรักษา

ผศ.ดร. วีระ หวังสัจจะโชค

ผศ.นิมิต อังก์

ดร.ณัฐรุจ วงศ์ทางสวัสดิ์

ดร. จุฑารัตน์ นกแก้ว

คุณชนิดา จรียาพรพงศ์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี)

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (ปัตตานี)

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นักวิชาการอิสระ

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

คณะรัฐศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง

คณะสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

สำนักงานวิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

vi วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

หมายเหตุ

บทความที่ตีพิมพ์ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทศณะและข้อคิดเห็นจากบทความในวารสารเป็นของผู้เขียน ไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของคณะผู้จัดทำและศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง การนำบทความในวารสารไปตีพิมพ์ซ้ำต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ

วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

วัตถุประสงค์และเป้าหมาย

วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา จัดพิมพ์โดยศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เป็นวารสารวิชาการด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ เดิมทีจัดทำขึ้นในเล่มขนาดเล็กเป็นภาษาไทยในชื่อ จุลสารเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษา ปีละ 1 ฉบับ ต่อมาในปี พ.ศ. 2555 ได้พัฒนาขึ้นเป็นรูปเล่มขนาดใหญ่ พร้อมเนื้อหาที่หลากหลาย และตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งบทความเป็นภาษาอังกฤษและจีนเช่นกัน ในนามวารสารศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง นับจากปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป การจัดพิมพ์ปรับเปลี่ยนเป็นปีละ 2 ฉบับ มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและกลุ่มประเทศอาเซียน ในยามที่กลุ่มกำลังเคลื่อนตัวเข้าใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น มีหลากหลายมิติในเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ครอบคลุมทางด้านการเมือง ความมั่นคง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ธุรกิจ ปรัชญา สังคม กฎหมาย อัตลักษณ์ด้านศาสนา ชาติพันธุ์ การสื่อสาร ภาษา ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วรรณกรรม ชุมชน ท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการ และธรรมาภิบาล เป็นต้น

การดำเนินงานของศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียงค่อยๆ พัฒนามาอย่างช้าๆ แต่ต่อเนื่อง หลังจากก่อตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2539 (1996) ด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ในทางวิชาการ และได้รับการยอมรับให้เป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย East Asia Academic Cooperation Council (EACC) เมื่อเริ่มต้น โดยมีกรมอาเซียนเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการผลักดัน EACC เป็นคณะกรรมการความร่วมมือด้านวิชาการเอเชียตะวันออกเฉียง ที่ได้รับการแต่งตั้งเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2550 มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อส่งเสริมบทบาทของไทยในเวทีวิชาการต่างๆ ในกรอบอาเซียน+3 และชุมชนวิชาการนานาชาติทั้งนี้ ศูนย์ฯ

ในฐานะหนึ่งในผู้มีส่วนร่วมเมื่อแรกเริ่มของคณะกรรมการ EACC โดย ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาเอเชียตะวันออกเฉียง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีบทบาทเป็นรองประธานในช่วง 2 ปีแรก ได้ตระหนักดีว่า การส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการด้านเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษาและอาเซียน จำเป็นต้องดำเนินการพร้อมกับความร่วมมือของนักวิชาการจากหลากหลายแหล่ง แม้จะมีจุดหมายร่วมและความคล้ายคลึงกันอย่างไรก็ดี แต่ละแห่งต่างมีอัตลักษณ์และมุมมองเฉพาะตน อีกทั้งจำเป็นต้องเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับหลายสถาบันการศึกษาทั้งในประเทศ รวมไปถึงกับสถาบันในระดับนานาชาติ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างกัน หนึ่งในบรรดาหลากหลายช่องทางนั้นคือ การจัดพิมพ์วารสารวิชาการที่คณะผู้จัดทำพยายามส่งเสริมในทิศทางดังกล่าวอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นเวทีวิชาการและทางออกสำหรับเพิ่มพูนความรู้ ปะทะสังสรรค์ทางปัญญา ได้แย่ง และแลกเปลี่ยนระหว่างกัน

คณะบรรณาธิการตระหนักดีว่า งานวารสารทางวิชาการนั้นเป็นงานท้าทายที่ต้องอาศัยความวิริยะอุตสาหะ อีกทั้งต้องการเป็นเวทีทางความคิดที่ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากนักวิชาการหลายสถาบัน เพื่อผลิตผลงานและชี้แนะ เสริมสร้างให้ผลงานทางวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในวงวิชาการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการสะท้อนภาพองค์ความรู้ด้านเอเชียตะวันออกเฉียงศึกษา ซึ่งมีพลวัตรทั้งในเชิงภูมิปัญญา อัตลักษณ์และวิถีแห่งความเป็นโลกตะวันออก (Eastern World) มีเส้นหาดึงดูดพลังทางความคิดของปัญญาชนให้ร่วมสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการสืบไป

ดังนั้นบทความต่างๆ ที่ตีพิมพ์ในวารสาร ประกอบด้วย การเผยแพร่งานวิจัยงานค้นคว้าในหลายแง่มุมและระดับของแนวการวิเคราะห์ จากนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา คณาจารย์ นักวิชาการจากต่างสถาบันทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยรวมทั้ง

วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ศึกษา ix

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

จากต่างประเทศในภาษาไทย ภาษาอังกฤษและอื่นๆ เพื่อให้เกิดความหลากหลาย
รองรับกับความเปลี่ยนแปลงของศตวรรษที่ 21

x วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

Journal of East Asian and ASEAN Studies

Purpose and objective

The Journal of East Asian and ASEAN Studies is an academic journal published by East Asian Studies Center Faculty of Political Science, Ramkhamhaeng University. Initially, it was published in a small format of booklet primarily in Thai language on a yearly basis. But from 2012 onwards, the volume of the Journal has been enlarged with varieties of contents to include articles in English as well in Chinese language. Beginning from 2015 the publication is scheduled to be published twice yearly to accommodate with the increasing demands for research publication requirement.

The purpose of this Journal aims to disseminate knowledge on the region of East Asia including ASEAN countries in various disciplines, as this part of Asia is moving closer together towards a tightly link area. As a multi-disciplinary publication with emphasis mainly on Social Science and Humanity, the Journal's principal focus cover sub-disciplines such as sociology, politics, security, history, international relations, economics and cooperation, business, philosophy, law, religious and ethnic identities, cultural studies, language and literature, local community, environment, public-private management and governance etc.

After founding in 1996, our East Asian Studies Center has taken a long road with slow pace but steady progress with firm objective to advance academically despite limited resources. The center was acknowledged and has been member of the East Asia Academic Cooperation Council (EACC), a forum initiated by Department of ASEAN Affairs, MFA, since its inception in May 2007. The aims of the EACC forum is to encourage Thai scholars to participate in their intellectual capacity in a broader academic forum of ASEAN plus. During the first two years, the director of our East Asian Studies Centers had participated as vice-chairman of the forum.

We realize well that in order to further the studies of East Asia and ASEAN as a region and in separate entity, this effort cannot be done solely without the cooperation among academics and partnership with other like-minded institutions. Although many share common interests with similar objectives, however each center, particularly ours, has its own identities, perspectives and agendas to pursue. The necessity to build a network of relationship with other academic institutions both inside the country and abroad is indispensable to advance the study and exchange of knowledge. And one of several channels open to achieve such goal is the publication of this journal on a regular basis and opens to all competitive paradigms. Our editorial teams put effort in this direction to achieve academic standard requirement by attracting the contributors from different disciplines and serve as an outlet for

researchers, academic community to express their views and approaches on the subject matters. With the aims to offer a diversity of views, the journal would serve as an open space for intellectual discussions, exchange of criticism and dissemination of research results.

We are well aware that publishing a journal is already a challenge that needs patience and perseverance. With the aims to attain nationwide academic recognition, this journal as a forum of thought has been achieved with the collaboration of eminent intellectuals from different academic institutions who patiently peer reviewed with useful recommendations and suggestions, but then the final responsibility rests with the authors. This would contribute to reflect the state of knowledge on the region which is undergoing the dynamic change in term of wisdom, identity deriving from Eastern world of thinking that need to be reexamined and attract intellectuals to reconstruct in the present context of 21st century.

บทบรรณาธิการ

ในวารสารฉบับสิ้นปี พ.ศ.2562 เป็นวารสารที่มีความหลากหลายในแง่ของเนื้อหา แต่อย่างไรก็ดีในความหลากหลาย ก็ทำให้เราได้วารสารที่มีเนื้อหาที่ครอบคลุมทั้งในด้านการบริหารรัฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และทางด้านการปกครอง ถือเป็นวารสารอีกหนึ่งฉบับที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษาที่กำลังสนใจ หรือกำลังอยู่ระหว่างการทํางานวิจัย กล่าวคือบทความที่ได้รวบรวมในวารสารเล่มนี้สามารถนำไปเป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการที่จะศึกษาในด้านรัฐศาสตร์ในมิติต่างๆ

สำหรับเนื้อหาในวารสารฉบับนี้มีวิธีการนำเสนอ และจัดกลุ่มตามประเด็นที่เกี่ยวข้อง ออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรก จะเป็นประเด็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการของหน่วยงานทั้งในภาครัฐและเอกชน โดยมีเนื้อหาครอบคลุมประเด็นเกี่ยวกับการปฏิรูประบบราชการ นอกจากนี้ยังมีประเด็นเกี่ยวกับแนวทางในการต่อต้านการทุจริตในองค์กร ทั้งในหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม และยังงานที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนอีกด้วย ในส่วนที่สอง จะเป็นประเด็นที่เน้นเกี่ยวกับเอเชียศึกษา โดยเนื้อหาในส่วนนี้ เป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับการบูรณาการงานการเมืองและแนวคิดยุทธศาสตร์สามสงครามใหม่ เข้ากับการดำเนินนโยบายต่างประเทศของรัฐบาลพลเรือนจีน ซึ่งอีกหนึ่งมิติในการที่กล่าวถึงการใช้อำนาจละมุน นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ศึกษาเกี่ยวกับความร่วมมือระหว่างประเทศมหาอำนาจอย่างจีนกับรัสเซีย เพื่อที่จะกำหนดแนวทางในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติร่วมกัน รวมไปถึงแนวทางในการแก้ปัญหาต่างๆด้วย ในเนื้อหาส่วนที่สาม เป็นประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดทางการเมือง ปรัชญาการเมือง ทั้งที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับตัวนักคิดคนสำคัญอย่าง มาคิอาเวลลี ซึ่งงานชิ้นดังกล่าวจะ

นำพาท่านผู้อ่านไปสู่บริบทของกระแสการเปลี่ยนแปลงในประวัติศาสตร์ตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงในมิติของความเชื่อทางศาสนา นอกจากนี้ยังมีประเด็นการศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดทางการเมือง ซึ่งผู้เขียนได้ศึกษาผ่านภาพยนตร์ ที่ได้รับความนิยมและโด่งดังไปทั่วโลกอย่างสตาร์วอล์ และในส่วนของเนื้อหาส่วนสุดท้ายเป็นบทความจากงานวิจัยเกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจอย่างประเทศสหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาเกี่ยวกับนโยบายทางด้านต่างประเทศของสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง สังคมและสิทธิมนุษยชน และท้ายที่สุดเป็นงานการศึกษาเกี่ยวกับประเทศมหาอำนาจรัสเซีย ซึ่งงานชิ้นดังกล่าวมุ่งให้ความสำคัญกับประเด็นของยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศ เศรษฐกิจ การค้า ความมั่นคงและวัฒนธรรม เป็นแกนหลัก

นิมิต อังค์

Editorial

The 2019 year-end issue of our journal contains a variety of contents. However, the diversity gives us an issue with an extensive collection of contents, covering fields like public administration, international relations, and government. This issue should be considered an essential read for any students that are interested in the topics or are conducting their researches because the articles in this issue can be used as an example or a guideline for further studying in various fields of political science.

This issue presents and categorizes contents according to their connection with one another, resulting in four major parts. The first part is about the administration of institutions both in public and private sector. The part covers the topics about bureaucratic reform and anti-corruption measures within institutions in public sector, private sector, and civil society. The second part highlights the topics of Asian studies, discussing about the process of integrating politics and New Three Warfares with the foreign affairs of Chinese civil government, which provides another dimension on the usage of soft power. Moreover, the part also focuses on the studies of international cooperation between powerful countries like China and Russia and how the cooperation enables the two countries to determine together the strategies used to protect their national interests and other problems. The third part covers

the studies of ideologies in politics and political philosophy, including that of the important thinker, Machiavelli. The work will take you, the readers, to the context of changes in Western history, especially the changes in religion perspective. Additionally, the part also examines political thought in politics through the well-known movies, Star Wars.

The final part highlights the topics of hegemony, discussing about the foreign policy of the United States, which provides another dimension on Economic, Social and human Rights. Moreover, the part also focuses on the studies of powerful countries like Russia. The study can be helpful in many aspects, such as strategic, economic and culture.

Nimid Ang

สารบัญ

	หน้า
บทบรรณาธิการ	
การเพิ่มขึ้นของข้าราชการระดับสูงกับการปฏิรูประบบราชการ ศกลรัตน์ จิรรุ่งเรืองวงศ์	1
ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการต่อต้านการทุจริต กฤตวิทย์ จันทร์แจ่มใส และปิยะนุช เงินคล้าย	22
การใช้อำนาจละมุน (Soft Power) ของกองทัพปลดแอกประชาชนจีน: งานการเมืองและยุทธศาสตร์สามสงครามใหม่ กิตติพิศ พุทธิวินิช	54
Modern Russian-Chinese Strategic Cooperation Wongtawan Nakchote	92
การปรับตัวของคำสอนของมาคิอาเวลลีเข้ากับ ศาสนจักรในทศวรรษที่ 16-17 กานต์ บุณยะกาญจน	130

xviii วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

สารบัญ

	หน้า
ความคิดทางการเมืองและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในสตาร์ วอร์ส ปราชนา เสนะวัต	151
นโยบายต่างประเทศสหรัฐอเมริกาด้านเศรษฐกิจ ด้านความมั่นคง สังคมและสิทธิมนุษยชน กฤษณา ไวสารวัจ, รังสรรค์ สุคำภา, ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ และเอกสฤษฎี ลักขิตานนท์	176
จับตามหาอำนาจรัสเซีย: ยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศ เศรษฐกิจการค้า ความมั่นคงและวัฒนธรรม กฤษฎา พรหมเวศ, การุณย์ลักษณ์ พหลโยธิน, พรวราพิชชา เกกิงพล, พรชัย เทพปัญญา และวัชรภรณ์ พรหมเวศ	215
บทบาทของสภาองค์กรชุมชนกับการสร้างเสริมสุขภาพชุมชน รतिकานต์ แยกโคกสูง	245
ข้อตกลงเบื้องต้น	260

ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ในการต่อต้านการทุจริต

**The Cooperation among Public, Private and Civil Society Sectors
toward Anti-Corruption**

กฤตวิทย์ จันทน์แจ่ม¹

ปิยะนุช เงินคล้าย²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต 2) ศึกษาองค์ประกอบของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต 3) ศึกษาบทบาทในวิชาชีพ ลักษณะเชิงโครงสร้าง ลักษณะส่วนบุคคล และประวัติของความร่วมมือที่ผ่านมาในอดีตที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต 4) เสนอแนะแนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาแบบพหุกรณีศึกษา 2 กรณี คือ โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านของกรมควบคุมพิษ และการ

¹ นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์

. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² รองศาสตราจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข และใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตโดยตรงจากผู้ที่เกี่ยวข้องจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม

ผลการศึกษา พบว่า กระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตแยกออกเป็นสองกระบวนการ คือ กระบวนการแรกเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างภาคเอกชน และภาคประชาสังคม จากนั้นถึงจะเข้าสู่กระบวนการที่สองคือการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม องค์ประกอบของความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต คือ 1) การพึ่งพาซึ่งกันและกันในเรื่องข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านการทุจริต 2) กิจกรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ คือ การแสวงหาข้อมูล ฯ 3) การทำงานร่วมกันมีความยืดหยุ่นและมีการแบ่งหน้าที่กัน 4) ความเป็นเจ้าของเป้าหมายร่วมกันคือเพื่อต่อต้านการทุจริต 5) มีการอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการทำงานร่วมกันในการต่อต้านการทุจริต สำหรับบทบาทในวิชาชีพ ลักษณะเชิงโครงสร้าง ลักษณะส่วนบุคคล และประวัติของความร่วมมือที่ผ่านมาในอดีตนั้นจากการศึกษาพบว่ามียุทธพลต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ดังนั้น แนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตจึงจำเป็นต้องรวมกระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตให้เป็นกระบวนการเดียวกันโดยอาศัยองค์ประกอบของความร่วมมือนวมถึง บทบาทในวิชาชีพ ลักษณะเชิงโครงสร้าง ลักษณะส่วนบุคคล และประวัติของความร่วมมือที่ผ่านมาในอดีตเป็นตัวขับเคลื่อนผลักดัน ทั้งนี้ งานวิจัยนี้สามารถนำไปสู่การพัฒนาารูปแบบ วิธีการ หรือแนวทางในการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตของประเทศ

คำสำคัญ: ความร่วมมือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม การทุจริต การต่อต้านการทุจริต

Abstract

This research objectives to 1) Study the cooperation process among public, private and civil society sectors toward anti-corruption. 2) Study the components of cooperation among public, private and civil society sectors toward anti-corruption. 3) Study role in the profession, structural characteristics, personal characteristics, the history of past cooperation influences among public, private and civil society sectors toward anti-corruption. 4) Provide guidance for the development of cooperation among public, private and civil society sectors toward anti-corruption. This research is a qualitative research by multiple case study approach in two cases: The Waste Water Treatment Plant Project, Klong Dan, Samut Prakan of the Pollution Control Department and The Purchase of Drugs and Medical Supplies of the Ministry of Public Health and the data were collected by document study, in-depth interview and direct observation from relevant stakeholders from public, private and civil society sectors.

The study found that the cooperation process in anti-corruption is divided into two processes: the first is a work together among the private and civil society sectors and then the second process is a work together among the public, private and civil society sectors. Components of cooperation toward anti-corruption are 1) Interdependence on information that is beneficial to anti-corruption. 2) The newly created

activity is seeking information. 3) The work together has flexible and division of functions. 4) There is a common ownership of goal is to fight against corruption. 5) The work together has explains the process of working together in fight against corruption. For a role in the profession, structural characteristics, personal characteristics, the history of past cooperation have been found to have influenced anti-corruption cooperation. Therefore, the development of cooperation toward anti-corruption must integrate the anti-corruption cooperation process into the same process, by using components of cooperation include a role in the profession, structural characteristics, personal characteristics, the history of past cooperation are driven. This research can lead to the development of models, methods or guidelines for cooperation toward anti-corruption to solve the problem of corruption.

Keywords: Cooperation, Public Private and Civil Society Sectors, Corruption, Anti- Corruption

1. บทนำ

การทุจริต (corruption) เป็นสิ่งที่มีมายาวนานในประวัติศาสตร์ของโลก (สังคิต พิริยะรังสรรค์, 2549, หน้า 11) เป็นสิ่งที่ไม่มีประเทศใดไม่ว่าประเทศพัฒนาแล้วหรือกำลังพัฒนาจะสามารถนิ่งเฉยได้ เนื่องจากการทุจริตเป็นปัญหาที่เป็นพิษ เป็นเสมือนโรคระบาดร้ายแรงที่มีผลกระทบก่อดังกร่อนสังคมในวงกว้าง ทำลายการปกครองระบอบประชาธิปไตยและหลักนิติธรรม นำไปสู่การละเมิดสิทธิมนุษยชน ทำลาย

คุณภาพชีวิต ทำให้เกิดอาชญากรรม การก่อการร้าย และภัยคุกคามอื่น ๆ ต่อความปลอดภัยของมนุษย์ ส่งผลกระทบเชิงลบต่อระบบเศรษฐกิจ บิดเบือนระบบตลาด เป็นอุปสรรคต่อการแก้ปัญหาความยากจน ทำลายการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว ส่งผลกระทบต่อการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐ ทำลายสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน และโอกาสที่ดีของคนรุ่นต่อไป (United Nations, 2004, p.iii; OECD, 2007, p.9; Marie Chêne, 2014, p.1; Transparency International, 2016) แสดงให้เห็นถึงการขาดธรรมาภิบาลและเป็นการละเมิดอำนาจที่ได้รับมอบหมายเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว (Odd-Helge Fjeldstad and Jan Isaksen, 2008, p.5; Transparency International, 2009, p.14) ดังนั้น การทุจริตจึงเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบในวงกว้าง

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ประสบกับปัญหาดังกล่าวโดยที่การทุจริตได้อยู่กับประเทศไทยมาเป็นเวลานานและฝังรากลึกลงในวัฒนธรรม และได้ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและเงินจำนวนมหาศาลได้สูญหายไปในช่วงการดำเนินการโครงการอันเนื่องมาจากการทุจริตในโครงการ (Matias Warsta, 2004, p.3) การพัฒนาของประเทศไทยจึงล่าช้าและย่ำเท้าอยู่กับที่ ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากปัญหาทุจริตที่ฉุดรั้งให้ประเทศไทยถูกจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนามาหลายทศวรรษ (สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2557, หน้า 4) ดังเห็นได้จากการจัดอันดับขององค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) ซึ่งพบว่า ดัชนีภาพลักษณ์การทุจริต (Corruption Perception Index: CPI)³ ของประเทศไทยในช่วง

³ ดัชนีภาพลักษณ์การทุจริต (CPI) สำนวนใน 3 ประเด็น คือ 1) ความรุนแรงของปัญหาการทุจริต 2) ทศนคติและจิตสำนึกของคนในสังคมต่อการทุจริต และ 3) ประสิทธิภาพการต่อต้านการทุจริต (การป้องกัน การปราบปราม และการปลูกจิตสำนึก) โดยคะแนนจากการสำรวจจะอยู่ในช่วงคะแนน 0-

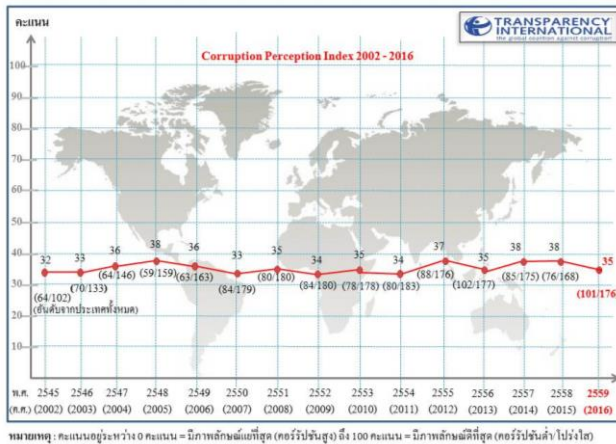
14 ปีที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ. 2545 – 2559 คะแนนความโปร่งใสอยู่ในช่วง 32-38 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าครึ่งหนึ่งของคะแนนเต็ม 100 คะแนนมาโดยตลอด (ดังภาพ 1.1) แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีภาพลักษณ์ที่ไม่ดีและมีสถานการณ์การทุจริตที่ค่อนข้างรุนแรง

ดังนั้น จากสภาพปัญหาข้างต้น การต่อต้านการทุจริตจึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เนื่องจากความร่วมมือเป็นการกระทำของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายส่วนรวมที่กำหนดไว้ (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2551, หน้า 94) โดยอาศัยกระบวนการจัดการความร่วมมือเพื่ออำนวยความสะดวกและเตรียมการให้หน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมแก้ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยหน่วยงานเพียงหน่วยเดียว และยังเป็นวิถีทางที่จะค้นพบวิธีแก้ปัญหาแบบใหม่ ๆ เพื่อจัดการปัญหาที่มีความซับซ้อน (Agranoff and McGuire, 2003, p.4; Selden et al., 2006, p.412) ประกอบกับการต่อต้านการทุจริตที่มีประสิทธิภาพตามหลักสากลต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม (เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และธิปไตย แสละวงศ์, 2557, หน้า i) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต โดยทำการศึกษาจากกรณีศึกษา 2 กรณี คือ โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านของกรมควบคุมพิษและการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข เนื่องจากเป็นกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิดและศาลได้มีคำพิพากษาว่ามีความผิดฐานกระทำการทุจริต และเป็นกรณีที่การต่อต้านการทุจริตเกิดขึ้นจากการขับเคลื่อนของภาคประชาสังคม

100 คะแนน กรณี 0 คะแนน คือ มีภาพลักษณ์แย่ที่สุด (ทุจริตสูง) กรณี 100 คะแนน คือ มีภาพลักษณ์ดีที่สุด (ทุจริตต่ำ/โปร่งใส)

28 วารสารเอเชียตะวันออกเฉียงและอาเซียนศึกษา

ปีที่ 19 ฉบับที่ 2

ภาพ 1.1 ดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 – 2559

ที่มา. <http://www.transparency.org>

2. โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านของกรมควบคุมพิษ

2.1 ที่มาและสภาพปัญหาของการทุจริต

โครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่านของกรมควบคุมพิษเกิดจากความต้องการของภาครัฐที่ต้องการแก้ไขปัญหามลพิษจากน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมและชุมชนเมืองในเขตพื้นที่จังหวัดสมุทรปราการ โดยกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (ในขณะนั้น) ได้รับการช่วยเหลือทางการเงินและได้รับเงินสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) โดยได้ทำการว่าจ้างบริษัท มอนโกเมอร์ วัตสัน เอเชีย จำกัด ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย โดยรายงานผลการศึกษาได้เสนอให้ดำเนินการโครงการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย 2 แห่งในจังหวัดสมุทรปราการ คือ ที่ฝั่ง

ตะวันออก ที่ตำบลบางปูใหม่ บนพื้นที่ขนาด 1,550 ไร่ และที่ฝั่งตะวันตก ที่ตำบลบางปลาเกศ บนพื้นที่ขนาด 350 ไร่ ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในระยะยาว รวมถึงมีค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงน้อยที่สุด นอกจากนั้น ในรายงานผลการศึกษายังได้ระบุว่าพื้นที่บริเวณตำบลคลองด่านไม่เหมาะสมสำหรับการก่อสร้างบ่อบำบัดน้ำเสีย และคณะรัฐมนตรี (นายบรรหาร ศิลปอาชา นายกรัฐมนตรี) ในการประชุมเมื่อวันที่ 17 ต.ค. 2538 ได้พิจารณาแผนงานโครงการจัดการน้ำเสียในจังหวัดสมุทรปราการและมีมติเห็นชอบในหลักการให้ดำเนินการก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสีย 2 ฝั่ง ในวงเงินงบประมาณ 13,612 ล้านบาท (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 52; ดาวัลย์ จันทรหัสดี และคณะ, 2548, หน้า 2-2)

แต่ต่อมากลุ่มนักการเมืองและกลุ่มข้าราชการประจำได้มีความพยายามที่จะทำการเปลี่ยนแปลงสถานที่ก่อสร้างโครงการฯ ซึ่งถือเป็นสาระสำคัญของโครงการฯ โดยเมื่อวันที่ 30 ส.ค. 2539 กรมควบคุมมลพิษได้แจ้งแก้ไขเงื่อนไขการประกวดราคา โดยให้เสนอแบบแยกระบบหรือรวมระบบก็ได้ และมีกลุ่มบริษัทยื่นซองประกวดราคา 2 กลุ่มบริษัท คือ 1) กลุ่มบริษัทมารูเบนิ-ฮุนได-ซูมิโตโม คอนสตรัคชั่น ได้เสนอทั้งแบบแยกระบบและแบบรวมระบบ และ 2) กลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG⁴ ได้เสนอแบบรวมระบบไว้ที่ฝั่งตะวันออก จนกระทั่งเมื่อวันที่ 6 ธ.ค. 2539 กรมควบคุมมลพิษได้แจ้งให้เสนอแบบใหม่ให้อยู่ฝั่งตะวันออกเพียงแห่งเดียว ทำให้โครงการฯ ต้องที่ดินใช้ในการก่อสร้างจำนวนมากถึง 1,900 ไร่ ส่งผลให้กลุ่มบริษัทมารูเบนิต้องถอนตัวจากการ

⁴ กลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG ประกอบด้วย 6 บริษัท คือ 1) บริษัท นอร์ธเวส วอเตอร์ อินเตอร์เนชันแนล จำกัด (ตัวย่อ N) 2) บริษัท วิศวกรรมก่อสร้าง จำกัด (ตัวย่อ V) 3) บริษัท ประยูรศิริการช่าง จำกัด (ตัวย่อ P) 4) บริษัท สี่แสงการโยธา (1979) จำกัด (ตัวย่อ S) 5) บริษัท กรุงธนเอ็นยีเนียร์ จำกัด (ตัวย่อ K) 6) บริษัท เกตเวย์ ดีเวลลอปเมนต์ จำกัด (ตัวย่อ G)

ประกวดราคา ในขณะที่กลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG (ซึ่งเป็นกลุ่มบริษัทที่มีความสัมพันธ์กับนักการเมือง) สามารถตอบสนองความต้องการดังกล่าวได้โดยเสนอให้ต่อท่อบำบัดน้ำเสียตลอดได้แม่น้ำเจ้าพระยาและนำน้ำเสียมาบำบัดที่ตำบลคลองด่าน และเสนอให้ใช้ที่ดินของบริษัท คลองด่าน มารีน แอนด์ พิกเชอรี จำกัด ที่ตำบลคลองด่านจำนวน 1,903 ไร่ ราคาเฉลี่ยไร่ละ 1.03 ล้านบาท รวมเป็นเงิน 1,965.60 ล้านบาท และได้เสนอขอเพิ่มงบฯ จากเดิม 13,612 ล้านบาท เป็น 23,701 ล้านบาท โดยกลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG ให้เหตุผลว่าการวางท่อใต้ดินและระบบบำบัดน้ำเสียที่ถนนพหลโยธินแม้จะมีราคาก่อสร้างสูงกว่าแต่ไม่ทำให้เกิดปัญหาการจราจร ต่อมาคณะรัฐมนตรี (พลเอก ชวลิต ยงใจยุทธ นายกรัฐมนตรี) ในการประชุมเมื่อวันที่ 25 มี.ค. 2540 ได้มีมติเห็นชอบตามมติคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ 2/2540 โดยเพิ่มวงเงินจากเดิมที่ตั้งไว้จาก 13,612 ล้านบาท เป็น 23,701 ล้านบาท (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 54; ดาวัลย์ จันทรหัตติ และคณะ, 2548, หน้า 2-18)

ในที่สุดเมื่อวันที่ 20 ส.ค. 2540 กรมควบคุมมลพิษได้ลงนามในสัญญากับกลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG (สัญญาเลขที่ 75/2540) โดยโครงการฯ เปลี่ยนไปเป็นระบบบำบัดน้ำเสียแห่งเดียวในพื้นที่ตำบลคลองด่าน อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ และกลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG ได้ซื้อที่ดินจากบริษัท คลองด่าน มารีน แอนด์พิกเชอรี จำกัด จำนวน 1,903 ไร่ ราคาไร่ละ 1.1 ล้านบาท และต่อมาเมื่อวันที่ 20 ก.พ. 2541 กรมควบคุมมลพิษได้ทำสัญญาซื้อขายที่ดินดังกล่าวเป็นเงิน 1,956,650,000 บาท ซึ่งสูงกว่าราคากลางของสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการถึง 1,044,600,000 บาท (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 55; ดาวัลย์ จันทรหัตติ และคณะ, 2548, หน้า 2-29)

2.2 ความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

การต่อต้านการทุจริตเริ่มแรกเกิดจากความร่วมมือระหว่างชาวบ้านคลองด่าน และสื่อมวลชน โดยชาวบ้านได้เริ่มการเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการฯ เนื่องจากเพิ่งทราบว่าพื้นที่บริเวณคลองด่านกำลังจะเป็นสถานที่ก่อสร้างโครงการฯ ทั้ง ๆ ที่ตำบลคลองด่านเป็นพื้นที่สีเขียว เป็นพื้นที่เกษตรกรรมและการประมง ไม่เคยประสบปัญหาน้ำเสีย และไม่ได้เป็นที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม แกนนำชาวบ้าน ได้แก่ คุณดาวัลย์ จันทรหัตติ และคุณณลา ทิมทอง จึงต้องค้นหาข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการฯ เพื่อนำมาศึกษา ต่อมาคุณดาวัลย์ได้รับทุนจากกองทุนสื่อประชาสังคมด้านคอร์รัปชัน (กองทุน สปต.) เพื่อใช้ในการทำวิจัยเรื่องโครงการบ่อบำบัดน้ำเสียคลองด่าน : คอร์รัปชันเชิงนโยบาย และเมื่อแกนนำชาวบ้านมีข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความไม่โปร่งใสของการดำเนินโครงการฯ จึงได้ส่งข้อมูลฯ ต่อไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น วุฒิสภา และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ภาครัฐเข้าไปดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงต่อไป (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 60; ดาวัลย์ จันทรหัตติ และคณะ, 2548, หน้า 6-2, 6-26) โดยแกนนำชาวบ้านได้รับเชิญจากภาครัฐให้เข้าไปร่วมในการประชุมเพื่อให้ข้อมูลฯ

2.3 ผลการดำเนินงานในการต่อต้านการทุจริต

หลังจากที่แกนนำชาวบ้านและสื่อมวลชนได้ร่วมมือกันแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความไม่โปร่งใสของโครงการฯ ตลอดจน ร่วมกันเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการทุจริตโดยส่งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานภาครัฐจนกระทั่งกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำเรื่องร้องเรียนเข้าสู่กระบวนการสืบสวนสอบสวน จนกระทั่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถส่งเรื่องไปยังอัยการเพื่อให้ยื่นฟ้องต่อศาลได้ และในที่สุดเมื่อวันที่ 18

3. การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข

การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุขเกิดจากกลุ่มนักการเมือง และกลุ่มข้าราชการประจำได้มีความพยายามที่จะยกเลิกราคากลางยาตามบัญชียาหลัก แห่งชาติ ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมระบบการใช้จ่ายของประเทศให้สอดคล้องกับ หลักปรัชญาวิถีชีวิตพอเพียง โดยนายรักเกียรติ สุขธนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง สาธารณสุขได้ประกาศยกเลิกราคากลางยา เมื่อวันที่ 15 ธ.ค. 2540 โดยอ้างเหตุผล จากการประกาศภาวะค่าเงินบาทลอยตัวตั้งแต่วันที่ 2 ก.ค. 2540 และการปรับอัตรา ภาษีมูลค่าเพิ่มของสินค้าจากเดิมร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ตั้งแต่วันที่ 16 ส.ค. 2540

ซึ่งส่งผลกระทบต่อโครงสร้างต้นทุนทำให้ยาและเวชภัณฑ์ไม่สามารถจำหน่ายได้ในราคาเดิม และราคายาบางชนิดมีราคาสูงกว่าที่กำหนดในราคากลางยา ทำให้โรงพยาบาลไม่สามารถจัดซื้อยาได้ (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 25; สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ, 2557, หน้า 104)

ซึ่งต่อมาคณะรัฐมนตรี (นายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี) ในการประชุมเมื่อวันที่ 9 มิ.ย. 2541 ได้เห็นชอบให้มีการจัดสรรคืนเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2541 โดยจัดสรรคืนเงินงบประมาณให้กับกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 2,704 ล้านบาท เพื่อจัดสรรคืนให้กับแผนงานสวัสดิการสาธารณสุขและประกันสุขภาพ งานรักษาพยาบาลผู้มีรายได้น้อยและผู้ที่ยังคงสมควรช่วยเหลือเกื้อกูล ในหมวดเงินอุดหนุนจำนวน 1,400 ล้านบาท และกระทรวงได้จัดสรรงบประมาณให้กับงานบริการสาธารณสุขระดับจังหวัด จำนวน 560 ล้านบาท เพื่อใช้ในการจัดซื้อยาสำหรับโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป 92 แห่ง และงานบริการสาธารณสุขระดับอำเภอ จำนวน 840 ล้านบาท เพื่อใช้ในการจัดซื้อยาสำหรับโรงพยาบาลชุมชน 711 แห่ง แต่ต่อมากระทรวงได้มีหนังสือลงวันที่ 6 และ 16 ก.ค. 2541 ถึงผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณเพื่อขออนุมัติโอนเปลี่ยนแปลงเงินงบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2541 ที่ได้รับจัดสรรคืนโดยขอโอนเปลี่ยนแปลงจากหมวดเงินอุดหนุนไปเป็นหมวดค่าตอบแทน ไข้สอย และวัสดุ และยังมีการเพิ่มคำว่า เวชภัณฑ์ ต่อท้ายด้วย ส่งผลให้อำนาจการจัดสรรเงินไปอยู่ที่ผู้บริหารของกระทรวง และในที่สุดเมื่องบประมาณได้ถูกจัดสรรไปยังจังหวัดและโรงพยาบาลต่าง ๆ แล้ว บริษัทยาได้ตอบสนองความพยายามดังกล่าวโดยการตามลงไปยังจังหวัดและโรงพยาบาลเพื่อนำรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณที่ได้รับ พร้อมทั้งยื่นรายการยาให้สั่งซื้อภายในวงเงินงบประมาณที่ได้รับ

จัดสรรมา (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 24; กนกศักดิ์ แก้วเทพ และนวนลน้อย ตรีรัตน์, 2545, หน้า 10)

3.2 ความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

การต่อต้านการทุจริตเริ่มแรกเกิดจากความร่วมมือระหว่างชมรมแพทย์ชนบท ชมรมเภสัชชนบท และสื่อมวลชน โดยการหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการสั่งการให้จัดซื้อ ยา และนำมาศึกษาจนกระทั่งได้ข้อมูล และหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความไม่โปร่งใส ของการดำเนินการดังกล่าว จึงได้ประสานขอความช่วยเหลือและส่งข้อมูลฯ ให้กับ เครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนเพื่อนำไปเคลื่อนไหวต่อสู้กับการทุจริต และในที่สุด ได้ส่งข้อมูลดังกล่าวให้หน่วยงานภาครัฐ เช่น วุฒิสภา และคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้ภาครัฐนำไปดำเนินการสืบสวนสอบสวนหาข้อเท็จจริงต่อไป (กนกศักดิ์ แก้วเทพ และนวนลน้อย ตรีรัตน์, 2545, หน้า 109,127) โดยแกนนำได้รับเชิญจากภาครัฐให้เข้าไปร่วมในการประชุมเพื่อให้ข้อมูลฯ

3.3 ผลการดำเนินงานในการต่อต้านการทุจริต

หลังจากที่ชมรมแพทย์ชนบท ชมรมเภสัชชนบท สื่อมวลชน และเครือข่าย 30 องค์กรพัฒนาเอกชนได้ร่วมมือกันแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ โปร่งใสของการดำเนินการดังกล่าว ตลอดจน แบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน ร่วมกัน เคลื่อนไหวโดยการออกแถลงการณ์สู่สาธารณะ ส่งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่งกระทรวงสาธารณสุข คณะกรรมการ ป.ป.ช. นำเรื่อง ร้องเรียนดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการสืบสวนสอบสวน จนกระทั่ง คณะกรรมการ ป.ป.ช. สามารถส่งเรื่องไปยังอัยการเพื่อให้ยื่นฟ้องต่อศาลได้ จนในที่สุดเมื่อวันที่ 19 ก.ย. 2546 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้มีคำพิพากษาให้ นายรัก เกียรติ สุขชนะ มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 เจ้าหน้าที่รัฐเรียก

รับสินบน และมาตรา 157 ปฏิบัติหน้าที่มิชอบจนก่อให้เกิดความเสียหาย โดยพิพากษา ลงโทษจำคุก 15 ปี เนื่องจากได้ออกประกาศยกเลิกราคากลางของยาตามบัญชียาหลัก แห่งชาติ และไม่ได้ประกาศใช้ฉบับใหม่แทนฉบับเดิมที่ถูกยกเลิก ส่งผลให้เกิดการทุจริต จัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ในราคาสูงเกินกว่าความเป็นจริงเพราะไม่มีเพดานราคากำกับ และเรียกรับเงินจำนวน 5 ล้านบาทจากเจ้าของบริษัทจำหน่ายยาเป็นการตอบแทนโดย มิชอบ และต่อมาเมื่อวันที่ 30 ก.ย. 2546 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมืองได้มีคำพิพากษาให้ทรัพย์สิน จำนวน 233,880,000 บาท ตกเป็นของ แผ่นดินจากคดีร่ำรวยผิดปกติ (งามพรรณ เวชชาชีวะ, 2558, หน้า 35-36; สิริลักษณ์ คอมนันท์ และคณะ, 2557, หน้า 110; วิชัย โชควิวัฒน์, 2558, หน้า 82)

4. สรุปและอภิปรายผล

4.1 กระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่ากระบวนการดังกล่าวแยกออกเป็นสองกระบวนการ กล่าวคือ กระบวนการแรกเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาคเอกชนและภาค ประชาสังคม โดยร่วมกันแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริตเริ่มจาก 1) ค้นหาและประเมินสภาพปัญหา รวมถึงศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 2) กำหนดวัตถุประสงค์ วางเป้าหมาย 3) ออกแบบและวางแผนการดำเนินการ รวมถึง วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) จัดเตรียมทรัพยากรสำหรับการดำเนินการ 5) ดำเนินการแบบร่วมมือกันในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ และ 6) ประเมินผลของการ ดำเนินการ (ไม่ได้มีการประเมินผลอย่างเป็นทางการ) จากนั้นถึงเข้าสู่กระบวนการที่ สองกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดย ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมส่งต่อข้อมูลฯ ให้กับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงาน

ภาครัฐนำข้อมูลฯ มาทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงต่อไป ซึ่งก็ต้องดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าวอีกครั้งโดยเชิญภาคเอกชนและภาคประชาสังคมให้เข้ามาร่วมในกระบวนการตามความเหมาะสม เช่น ร่วมประชุมเพื่อให้ข้อมูลเพิ่มเติมเข้ามาเป็นพยาน

จากข้อค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลำพังหน่วยงานภาครัฐเองไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริตได้ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ภายในหน่วยงานหรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จะต้องเป็นผู้รวบรวมข้อมูลฯ โดยร่วมมือกับนักข่าว สื่อมวลชน NGOs เพื่อช่วยกันค้นหา รวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลฯ สู่อำนาจและสื่อมวลชน และส่งเรื่องร้องเรียนไปยังหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้เข้ามาสืบสวนสอบสวนต่อไป หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ หน่วยงานภาครัฐไม่สามารถเริ่มต้นการต่อสู้กับการทุจริตได้ด้วยตนเอง ต้องอาศัยภาคเอกชนและภาคประชาสังคมเป็นฝ่ายเริ่มต้นก่อน ส่งผลให้การปราบปรามการทุจริตเป็นไปอย่างล่าช้า ทั้งนี้ กระบวนการความร่วมมือที่กินระยะเวลายาวนานจะทำให้แรงจูงใจในความร่วมมือลดลง (Ansell and Gash, 2007) ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ดังนั้น หากสามารถทำให้กระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตรวมกันเป็นกระบวนการเดียวกัน คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมร่วมมือกันตั้งแต่ในขั้นตอนแรก ๆ ก็จะสามารถส่งผลให้การปราบปรามการทุจริตของประเทศมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์ที่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริต สำนักงานสืบสวนสอบสวนคดีทุจริตแห่งชาติ (CPIB) จะดำเนินการต่อสู้กับการทุจริตอย่างรวดเร็วและบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด โดยการสืบสวนจะทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเพื่อรวบรวมข้อมูลและหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต (Heilbrunn, 2004; Anttiroiko, 2014; CPIB, 2017; ศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555)

นอกจากนั้น ในกระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตควรมีการประเมินผลในภาพรวมว่าความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตแต่ละครั้งเป็นอย่างไรเพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาต่อไป

แต่อย่างไรก็ตาม หากนำแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมาพิจารณาแล้วจะพบว่า การแลกเปลี่ยนข้อมูล ที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริตระหว่างภาครัฐ กับภาคเอกชน และภาคประชาสังคมนั้น ถือเป็นความร่วมมือกันในเรื่องที่ตรงกัน เนื่องจากภาคเอกชนและภาคประชาสังคมมีโอกาสให้ข้อมูลและแสดงความคิดเห็น แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ (Arnstein, 1969)

4.2 องค์ประกอบของความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่า 1) การพึ่งพาซึ่งกันและกันในเรื่องข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านการทุจริต 2) กิจกรรมที่ถูกสร้างขึ้นใหม่เพื่อรองรับความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต คือ การแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริต 3) การทำงานร่วมกันมีความยืดหยุ่น มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน แต่แกนนำก็ยังช่วยกันค้นหาและศึกษาข้อมูลฯ รวมถึง ช่วยกันร้องเรียนไปยังหน่วยงานภาครัฐ และช่วยกันผลักดันให้ข่าวการทุจริตถูกเผยแพร่สู่สาธารณชนอย่างต่อเนื่อง 4) มีความเป็นเจ้าของเป้าหมายร่วมกันโดยผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตต่างก็มีความหมายเพื่อต้องการต่อต้านการทุจริต 5) การอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการทำงานร่วมกัน กรณีที่ 1 ไม่ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการทำงานร่วมกันในการต่อต้านการทุจริต แต่เป็นการทำงานร่วมกันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง ในขณะที่กรณีที่ 2 ได้แสดงให้เห็นถึงกระบวนการของการทำงานร่วมกันในการต่อต้านการทุจริต แม้จะเป็นการทำงานร่วมกันตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่ก็มีกระบวนการทำงานร่วมกันโดยประสานงาน ปกป้องหรือร่วมกันอยู่เป็นระยะเพื่อ

แลกเปลี่ยนข้อมูล หาวิธีการต่อต้านการทุจริต เนื่องมาจากแกนนำเคยมีประสบการณ์ต่อต้านการทุจริตร่วมกันมาก่อน

ทั้งนี้ เมื่อนำทั้ง 5 องค์ประกอบมาจัดลำดับใหม่เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความเชื่อมโยงกันโดยเริ่มจากทั้ง 3 ภาคส่วนต้อง 1) สร้างกิจกรรมเพื่อรองรับความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต คือ การแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริตร่วมกัน ซึ่งถือเป็นงานใหม่ ความรับผิดชอบใหม่ของ 3 ภาคส่วนที่ต้องร่วมกันดำเนินการ เนื่องจาก ข้อมูลฯ เป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อนำไปสู่การหาแนวทาง วิธีการที่จะใช้ในการต่อต้านการทุจริต สอดคล้องกับแนวคิดของ Agranoff and McGuire (2003, pp.69-85) ที่กล่าวไว้ว่า ข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ การพยายามแสวงหาข้อมูลต่าง ๆ จะช่วยทำให้แนวทางการบริหารมีความชัดเจนขึ้น และยังสอดคล้องกับค่านิยมหลักของการมีส่วนร่วมของ IAP2 (2015) ที่เน้นค่านิยมในเรื่องการแสวงหาข้อมูลนำเข้าต่าง ๆ จากผู้เข้าร่วมเพื่อออกแบบวิธีการ และเมื่อต่างฝ่ายต่างมีข้อมูลฯ แล้วถึงจะนำไปสู่ 2) การพึ่งพาซึ่งกันและกันในเรื่องข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านการทุจริต โดยการนำข้อมูลฯ มาแลกเปลี่ยนกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Starkey (1997, pp.14-19) ที่ว่าเครือข่ายจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน เพื่อนำไปสู่การวางแผนหรือหาวิธีการในการต่อต้านการทุจริต ตามที่ Agranoff (2006) ได้กล่าวไว้ว่าเครือข่ายพันธมิตรที่เข้ามาร่วมมือกันเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร พวกเขาจะหาแนวทางแก้ปัญหาาร่วมกัน

จากนั้นจึงนำไปสู่ 3) การกำหนดเป้าหมายในการต่อต้านการทุจริตร่วมกัน เช่น เพื่อหาตัวผู้กระทำการทุจริตมารับโทษ เพราะหากไม่มีการกำหนดเป้าหมายแล้ว การต่อต้านการทุจริตย่อมไม่มีพลังและไม่เกิดความร่วมมือ สอดคล้องกับแนวคิดของ Entwistle and Steve (2005, pp.237-238) และ Huxham and Vangen (2005,

p.61) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความร่วมมือต้องเริ่มต้นด้วยการวางเป้าหมายร่วมกัน ใช้เป้าหมายร่วมกัน เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจและเกิดการปฏิบัติร่วมกัน จากนั้นถึงนำไปสู่ 4) การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจนโดยพิจารณาจากศักยภาพและความถนัดของแต่ละบุคคล เช่น ศึกษาข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริต ประสานงานกับเครือข่าย เผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน ส่งเรื่องราวร้องเรียนไปยังหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Donahue and Zeckhauser (2011, p.224) ที่กล่าวไว้ว่า การมอบหมายจะช่วยกำหนดผู้เล่นที่เหมาะสมในตำแหน่งที่เหมาะสมและการออกแบบจะเป็นการมอบหมายความรับผิดชอบเพื่อบอกสิ่งที่คาดหวังให้ดำเนินการ สิ่งที่สามารถดำเนินการได้ และเมื่อได้รับการมอบหมายงานแล้ว ความร่วมมือก็เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การทำงานร่วมกันดังกล่าวก็ต้องมีความยืดหยุ่น เนื่องจาก บางครั้งจำเป็นต้องสร้างพลังในการขับเคลื่อนเพื่อกระตุ้นให้สังคมรับรู้เรื่องดังกล่าวทุกฝ่ายก็ต้องมาร่วมตัวกันเพื่อร่วมกันทำกิจกรรม เช่น การรวมตัวกันแถลงการณ์หรือยื่นหนังสือ

และท้ายที่สุดต้องมี 5) การอธิบายหรือแสดงให้เห็นถึงกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้ทุกฝ่ายรับรู้และเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุดของกระบวนการ วิธีการและแนวทางการทำงานร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิดของ Bronstein (2003) กล่าวไว้ว่า การพูดคุยเกี่ยวกับกระบวนการทำงานจะทำให้การร่วมมือกันมีประสิทธิภาพ

4.3 บทบาทในวิชาชีพที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่า 1) ผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีภาระอันหนักน่านิยมและจรรยาบรรณร่วมกัน คือ “ความรักและห่วงใยในทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดิน” กล่าวคือ บุคคลและหน่วยงานที่จะเข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตต้องให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ส่วนร่วม (ประเทศชาติและประชาชน) มากกว่า

ผลประโยชน์ส่วนตัว (ตนเองหรือพวกพ้อง) ตัวอย่างเช่น ประเทศฟินแลนด์ที่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริตก็เนื่องมาจากการสร้างค่านิยมของประชาชนให้อยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว (Salminen, et al., 2007; Anttiroiko, 2014 และสำนักงาน ป.ป.ช., 2551) ทั้งนี้ การสร้างค่านิยมและจรรยาบรรณให้กับประชาชนจะทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ เพื่อพึ่งพาและช่วยเหลือกันซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกัน (Rijk, et al., 2007) ทั้งนี้ การสร้างค่านิยมและจรรยาบรรณดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับประชาชนคนไทยไม่น่าจะเป็นเรื่องยาก เนื่องจากถูกปลูกฝังให้มีความรักชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รวมถึงผืนแผ่นดินและทรัพยากรสมบัติของประเทศอยู่แล้ว

2) ผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีทิศทางที่ชัดเจนในเรื่องของความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต โดยการแสวงหาข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริตร่วมกัน รวมถึง แบ่งปันข้อมูลระหว่างกัน เผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน ร้องเรียนและส่งข้อมูลฯ ไปยังหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจาก ข้อมูลฯ จะนำไปสู่การสืบสวนสอบสวนเพื่อหาตัวผู้กระทำการทุจริตมาลงโทษ ดังนั้น หากบุคคลและหน่วยงานมีทิศทางและเป้าหมายในการต่อต้านการทุจริตร่วมกันแล้วความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Entwistle and Steve (2005, pp.237-238) และ Huxham and Vangen (2005, p.61) ที่กล่าวว่าถ้าการวางเป้าหมายร่วมกัน ใช้เป้าหมายร่วมกันจะทำให้เกิดความเข้าใจ และเกิดการปฏิบัติร่วมกัน

4.4 ลักษณะเชิงโครงสร้างที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่า 1) ผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน คือ “การไม่ยอมให้แก่วิถีที่ไม่ถูกต้องและการต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง” เนื่องจาก วัฒนธรรมดังกล่าวจะช่วยปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชน ในทางกลับกัน หากไม่มีวัฒนธรรมดังกล่าวแล้ว กล่าวคือ หากยอมให้แก่วิถีที่ไม่ถูกต้องหรือยอมให้เกิดการทุจริต รวมถึง ปลดปล่อยเรื่องเหล่านั้นเกิดขึ้นแล้วก็ผ่านไป จะสร้างความเสียหายให้กับประเทศชาติ ตัวอย่างเช่น ประเทศสิงคโปร์และฮ่องกงที่ประสบความสำเร็จในการต่อต้านการทุจริต เนื่องมาจากการสร้างวัฒนธรรมที่จะไม่อดทนต่อการทุจริต (zero tolerance) (Huberts, 2000; Heilbrunn, 2004; Abdulai, 2009 refer to. Gong and Wang, 2012; Anttiroiko, 2014; CPIB, 2017; Hsieh, 2017; สำนักงาน ป.ป.ช., 2551 และศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555) แต่อย่างไรก็ตาม การสร้างวัฒนธรรมดังกล่าวในประเทศไทยอาจจะเป็นไปได้ยาก เนื่องจากสังคมไทยยังอยู่บนพื้นฐานของระบบอุปถัมภ์ การเล่นพรรคเล่นพวก การช่วยเหลือญาติพี่น้อง (ณรงค์ ครองแถว, 2556) นอกจากนั้นจากการศึกษายังพบวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันอีกประการ คือ “การศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริต” ซึ่งข้อมูลฯ จะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยการเผยแพร่ข้อมูลฯ สู่อำนาจชน ตัวอย่างเช่น ฮ่องกงที่ภาครัฐพยายามทำให้ประชาชนตระหนักถึงความเลวร้ายของการทุจริตและพยายามแสวงหาการสนับสนุนจากประชาชนเพื่อแก้ปัญหาการทุจริต (Huberts, 2000; Abdulai, 2009 refer to. Gong and Wang, 2012; Hsieh, 2017; สำนักงาน ป.ป.ช., 2551 และศิริวรรณ มนอัคระผดุง, 2555)

2) ผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีภาระสนับสนุนด้านการบริหารและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อใช้ในการดำเนินการระหว่างกัน คือ “ข้อมูลและหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริต” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Agranoff and McGuire (2003, pp.69-85) ที่กล่าวว่าข้อมูลเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญ หากไม่มีการสนับสนุนหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลฯ ระหว่างกันแล้ว แนวทางหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะนำมาใช้ในการต่อต้านการทุจริตหรือใช้ในการแก้ปัญหาการทุจริตก็คงจะไม่เกิดขึ้น เนื่องจาก การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันจะนำไปสู่แนวทางการบริหารมีความชัดเจนขึ้นหรือแนวทางในการแก้ปัญหาพร้อมกัน (Agranoff and McGuire, 2003; Agranoff, 2006) นอกจากนั้น การรวบรวมข้อมูลฯ เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการประมูล ข้อเสนอรายละเอียดโครงการ สามารถนำไปสู่การสร้างกลไกที่มีประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันการทุจริต (PwC and Ecorys, 2013) ดังนั้น เจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ภายในหน่วยงานหรือประชาชนที่อยู่ในพื้นที่จำเป็นต้องเป็นผู้รวบรวมและนำข้อมูลฯ ส่งต่อให้กับนักข่าว สื่อมวลชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลสู่สาธารณชน หรือ NGOs เพื่อช่วยขับเคลื่อนการต่อต้านการทุจริตให้เกิดขึ้นในวงกว้าง หรือหน่วยงานภาครัฐเพื่อดำเนินการสืบสวนสอบสวนต่อไป

3) ผู้ที่เข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีความอิสระในการดำเนินงานและมีการมอบหมายงานซึ่งกันและกันโดยมีการแบ่งงานกันรับผิดชอบเพื่อบอกให้แต่ละฝ่ายทราบว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร เช่น การศึกษาหาข้อมูลฯ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต การประสานงานกับสื่อมวลชน NGOs ดังนั้น จึงควรพิจารณามอบหมายตามความถนัดของแต่ละบุคคลหรือหน่วยงาน เช่น นักข่าว สื่อมวลชนรับผิดชอบขุดคุ้ยข้อมูล NGOs รับผิดชอบประสานงานเครือข่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Donahue and Zeckhauser (2011, p.224) ที่กล่าวว่า การมอบหมายจะช่วยกำหนดผู้เล่นที่

เหมาะสมในตำแหน่งที่เหมาะสม และเมื่อบุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการได้รับการมอบหมาย ความร่วมมือก็จะเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม การมอบหมายงานต้องอยู่บนพื้นฐานของการให้อิสระในการดำเนินการด้วย

4.5 ลักษณะส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือระหว่างภาครัฐ

ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่าลักษณะส่วนบุคคล 10 ประการที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต เพียงแต่ถูกจัดลำดับความสำคัญไม่เท่ากันโดยลักษณะส่วนบุคคลที่ถูกให้ความสำคัญลำดับแรก คือ ความไว้วางใจ และความเคารพ ลำดับที่สองคือ ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ และการติดต่อสื่อสาร ลำดับที่สาม คือ ความเข้าใจ และคุณธรรม จริยธรรม ลำดับสุดท้าย คือ การดูแลเอาใจใส่ การเปิดกว้างเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และพร้อมรับความเสี่ยง

แต่อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาแล้วความไว้วางใจดังกล่าวเกิดจากการที่บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตมีความเชื่อมั่นและศรัทธาในตัวแกนนำจึงนำไปสู่ความไว้วางใจ ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าลักษณะส่วนบุคคลที่ควรถูกให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกคือ 1) บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ ซึ่งจะนำภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาสู่ความร่วมมือ (Ansell and Gash, 2007) ลำดับที่สองคือ 2) ความไว้วางใจ เมื่อบุคคลมีความไว้วางใจในตัวแกนนำ พวกเขาก็พร้อมที่จะเข้าร่วมในการต่อต้านการทุจริต เช่น การให้ข้อมูล ความไว้วางใจจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ (Boer et al., 2005 และ Abbasnejad et al., 2011) และเป็นลักษณะที่โดดเด่นของกระบวนการความร่วมมือ (Ansell and Gash, 2007) จากนั้นจะนำไปสู่ลำดับที่สามคือ 3) การติดต่อสื่อสารแบบไม่เป็นทางการ ระหว่างผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดซึ่งจะช่วยสนับสนุนการตัดสินใจอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ควรเป็นการสื่อสารแบบสองทาง มีปฏิสัมพันธ์กัน และใช้เทคโนโลยี เช่น การใช้

จดหมายอิเล็กทรอนิกส์ การประชุมทางไกล (Boer et al., 2005; IAP2, 2015; Creighton, 2005, p. 7 และ Agranoff, 2006, p. 61) เพื่อนำไปสู่ลำดับที่สี่ คือ 4) การเปิดกว้างเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร (Middel et al., 2002, p. 10) ตลอดจน 5) ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ (Crow, 2002 ; Huxham and Vangen, 2005, pp 5-7) เพื่อนำข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ และทักษะของผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดมารวมกันเพื่อหาแนวทางในการต่อสู้กับการทุจริต โดยต้องอยู่บนพื้นฐานของ ลำดับที่ห้า ซึ่งประกอบด้วย 6) มีความเคารพในความคิดเห็นและข้อมูลจากผู้เข้าร่วม (Bronstein, 2003) 7) มีคุณธรรม จริยธรรมระหว่างกัน (Huxham and Vangen, 2005, pp 5-7) 8) มีความเข้าใจในพันธกิจ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย ทิศทาง และสิ่งที่จะดำเนินการร่วมกัน (Ansell and Gash, 2007; Bentrup, 2001) 9) พร้อมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น (Huxham and Vangen, 2005, pp 5-7) และ 10) มีการดูแลเอาใจใส่เพื่อให้การช่วยเหลือกัน (Lenning and Ebbers, 1999, pp. 1-5; Agranoff and McGuire, 2003, p. 4, pp. 69-85)

4.6 ประวัติของความร่วมมือที่ผ่านมาในอดีตที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

จากการศึกษาพบว่า กรณีที่ 1 แคนน่ายังไม่เคยผ่านประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริตร่วมกันมาก่อนจึงไม่สามารถนำประสบการณ์หรือบทเรียนในอดีตมาปรับใช้ได้ ในขณะที่ กรณีที่ 2 แคนน่ายเคยผ่านประสบการณ์ในการต่อต้านการทุจริตร่วมกันมาก่อน เช่น โครงการแพทย์ทางไกลผ่านดาวเทียม การเปลี่ยนแปลงการสร้างอาคารในโรงพยาบาลขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในช่วงปี พ.ศ. 2538-2539 จึงมีความไว้วางใจซึ่งกัน และสามารถนำประสบการณ์หรือบทเรียนในอดีตมาปรับใช้กับการต่อต้านการทุจริตในปัจจุบันได้ โดยสามารถนำกลยุทธ์ แนวทาง วิธีการต่าง ๆ

มาปรับใช้ได้ แต่ทั้งนี้ ต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับบริบทและสถานการณ์ด้วย ประกอบกับพวกเขาเหล่านั้นได้พิสูจน์ตัวตนกันมาแล้วจึงทำให้มีความไว้วางใจซึ่งกันเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ซึ่งส่งผลให้เกิดความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตขึ้นได้โดยง่าย สอดคล้องกับแนวคิดของ Ansell and Gash (2007) ที่กล่าวไว้ว่า ประสิทธิภาพความร่วมมือที่ผ่านมาในอดีตที่ประสบความสำเร็จสามารถสร้างต้นทุนทางสังคม ความไว้วางใจ และสร้างวัฏจักรของความร่วมมือ นอกจากนี้ ประสิทธิภาพของความร่วมมือในการทำงานที่ดียังเชื่อมโยงกับระดับความร่วมมือที่ประสบความสำเร็จ (Bronstein, 2002) ดังนั้น หน่วยงานภาครัฐควรร่วมกับภาคเอกชนและภาคประชาสังคมศึกษาและถอดบทเรียนการต่อต้านการทุจริตที่ผ่านมาในอดีตเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางและวิธีการในการป้องกันและปราบปรามการทุจริตต่อไป

4.7 แนวทางการพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมในการต่อต้านการทุจริต

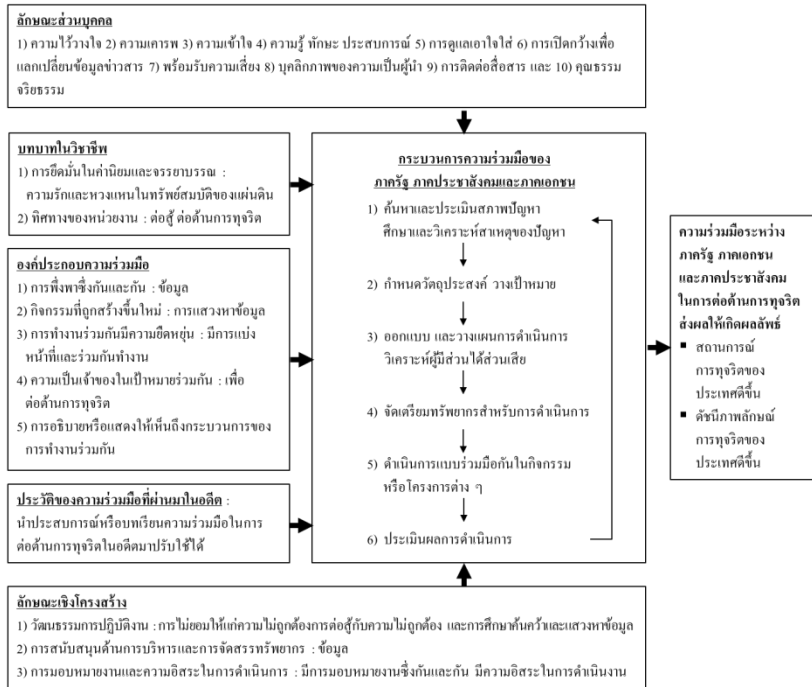
ผู้วิจัยขอเสนอตัวแบบเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต (ดังภาพ 1.2) ดังนี้

กระบวนการความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตควรรวมเป็นกระบวนการเดียวโดยที่ทั้ง 3 ภาคส่วนร่วมมือกันตั้งแต่ 1) ค้นหาและประเมินสภาพปัญหา ศึกษาและวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา 2) กำหนดวัตถุประสงค์ และวางเป้าหมาย 3) ออกแบบและวางแผนการดำเนินการ วิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 4) จัดเตรียมทรัพยากรสำหรับการดำเนินการ 5) ดำเนินการแบบร่วมมือกันเพื่อแสวงหาข้อมูลฯ ที่แสดงถึงการทุจริตจนถึง 6) ประเมินผลของการดำเนินการ

โดยต้องมียุทธศาสตร์ประกอบของความร่วมมือ ประกอบด้วย 1) การพึ่งพาซึ่งกันและกันในเรื่องข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการต่อต้านการทุจริต 2) การสร้างกิจกรรมขึ้น

ใหม่ คือ การแสวงหาข้อมูลฯ ที่แสดงให้เห็นถึงการทุจริต 3) การทำงานร่วมกันมีความยืดหยุ่น มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน 4) การกำหนดเป้าหมายและมีความเป็นเจ้าของร่วมกัน คือ เพื่อต่อต้านการทุจริต 5) การอธิบายให้เห็นถึงกระบวนการทำงานร่วมกันเพื่อให้ทุกคนเข้าใจจุดเริ่มต้น จุดสิ้นสุด วิธีการทำงานร่วมกัน

และนอกจากองค์ประกอบของความร่วมมือแล้ว การต่อต้านการทุจริตยังต้องอาศัยสิ่งที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมืออีก 4 ประการ คือ ประการแรก บทบาทในวิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 1) บุคคลต้องยึดมั่นในค่านิยมและจรรยาบรรณในเรื่องของ “ความรักและห่วงใยในทรัพย์สินสมบัติของแผ่นดิน” 2) บุคคลต้องมีทิศทางที่ชัดเจนในเรื่องของความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต ประการที่สอง ลักษณะเชิงโครงสร้าง ซึ่งประกอบด้วย 1) บุคคลต้องวัฒนธรรมการปฏิบัติงานในเรื่องของ “การไม่ยอมให้แก่ความไม่ถูกต้องและการต่อสู้กับความไม่ถูกต้อง” และ “การศึกษาค้นคว้าและแสวงหาข้อมูล” 2) บุคคลต้องมีการสนับสนุนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตระหว่างกันเพื่อใช้ในการต่อต้านการทุจริต และ 3) บุคคลต้องมีการมอบหมายงานกันและให้ความอิสระในการดำเนินการ ประการที่สาม บุคคลต้องมีลักษณะส่วนบุคคล 10 ประการ ประกอบด้วย 1) ความไว้วางใจ 2) ความเคารพ 3) ความเข้าใจ 4) ความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ 5) การดูแลเอาใจใส่ 6) การเปิดกว้างเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร 7) พร้อมรับความเสี่ยง 8) บุคลิกภาพของความเป็นผู้นำ 9) การติดต่อสื่อสาร และ 10) คุณธรรม จริยธรรม และประการที่สี่ บุคคลควรนำประสบการณ์หรือบทเรียนในเรื่องความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตที่ผ่านมาในอดีตมาปรับใช้เพื่อนำไปพัฒนาแนวทาง วิธีการใหม่ ๆ ในการต่อต้านการทุจริต

ภาพ 1.2 ตัวแบบความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริต

ทั้งนี้ ตัวแบบมีเป้าหมายเพื่อนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในการต่อต้านการทุจริตซึ่งจะส่งผลให้สถานการณ์การทุจริตและดัชนีภาพลักษณ์การทุจริตของประเทศไทยดีขึ้น

5. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ศึกษา 2 กรณีศึกษา ดังนั้น ในการวิจัยต่อไปควรทำการศึกษากฎการศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมือนความแตกต่างว่ากระบวนการความร่วมมือ องค์ประกอบของความร่วมมือ สิ่งที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือ แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

บรรณานุกรม

กนกศักดิ์ แก้วเทพ และนวนลน้อย ตรีรัตน์. (2545). การต่อต้านทุจริตยา ภาค

ประชาชน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท พี.เพรส จำกัด.

งามพรรณ เวชชาชีวะ. (2558). เปิดแฟ้ม 10 คดีทุจริต บทเรียนราคาแพงของคน

ไทย. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน).

ณรงค์ ครองแถว. (2556). กระบวนการแก้ปัญหาจากระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในส่วน

ราชการไทยด้วยพุทธบูรณาการ. พุทธศาสนคณาจารย์บัณฑิต

(พระพุทธศาสนา), มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ดาวัลย์ จันทรหัสดี และคณะ. (2548). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการบ่อบำบัดน้ำ

เสียคลองด่าน คอร์รัปชั่นเชิงนโยบาย. กรุงเทพมหานคร: กองทุนสื่อประชาสังคมต่อต้านคอร์รัปชั่น.

เดือนเด่น นิคมบริรักษ์ และธิปไตย แสละวงค์. (2557). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

เรื่อง การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของรัฐและการต่อต้านคอร์รัปชั่นในประเทศ

ไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

- ดิน ปรัชญพทุธิ. (2551). **ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์วิวิ
รัตน์.
- วิชัย โชควิวัฒน์. (2558). **ตำนานความขัดแย้งในวงการสาธารณสุข**. นนทบุรี:
สำนักงานประสานการพัฒนาสังคมสุขภาวะ.
- สังคิต พิริยะรังสรรค์. (2549). **ทฤษฎีคอร์รัปชัน**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดีการพิมพ์.
- สิริลักษณ์ คอมนตร์ และคณะ. (2557). **คอร์รัปชันและกลไกกำจัดกลโกง**. เชียงใหม่:
สถาบันศึกษานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2557). **เมนูคอร์รัปชันและการแสวงหา
ผลประโยชน์**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987)
จำกัด.
- สำนักงาน ป.ป.ช.. (2551). **ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการ
ทุจริต**. กรุงเทพมหานคร: ผู้แต่ง.
- ศิริวรรณ มนอัคระผดุง. (2555). **ปัญหาการคอร์รัปชันของไทย กรณีศึกษาสิงคโปร์
และฮ่องกง**. ค้นเมื่อ 12 ก.ค. 2557 จาก <http://library.senate.go.th>.
- Abbasnejad et al. (2011). Factors affecting on collaboration of industry
with University. **African Journal of Business Management**,
5(32), 12401-12407.
- Ansell C. and Gash A. (2007). Collaborative Governance in Theory and
Practice. **Journal of Public Administration Research and
Theory**, 18, 543-571.
- Agranoff, R. (2006). Inside collaborative networks: Ten lessons for public
managers. **Public Administration Review**, Special Issue, 56-65.

- Agranoff, R. and McGuire, M. (2003). **Collaborative public management: New strategies for local government**. Washington, DC: Georgetown University.
- Anttiroiko A.-V. (2014). **Good governance in context: Learning from anti-corruption policies of Finland and Singapore**. ค้นเมื่อ 8 พ.ย. 2560 จาก <https://mpa.ub.uni-muenchen.de/67807>.
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. **AIP Journal**, July, 216-224.
- Bentrup, G. (2001). Evaluation of a collaborative model: A case study analysis of watershed planning in the Intermountain West. **Environmental Management**, 27(5), 739–748.
- Boer, H. et al. (2005). Factors affecting the development of collaborative improvement with strategic suppliers. **Production Planning & Control**, 16(4), 356-367.
- Bronstein L. R. (2002). Index of interdisciplinary collaboration. **Social Work Research**, 26(2), 113-126.
- Bronstein L. R. (2003). A Model for Interdisciplinary. **Social Work**, 48(3), 297-306.
- CPIB. (2017). **Singapore's Corruption Control Framework**. ค้นเมื่อ 24 เม.ย. 2560, จาก <https://www.cpiib.gov.sg/about-corruption>.

- Creighton, J. L. (2005). **The public participation handbook: Making better decisions through citizen involvement**. San Francisco: Jossey-Bass.
- Crow, K. (2002). **Collaboration**. ค้นเมื่อ 29 มี.ค. 2558, จาก <http://www.npd-solutions.com/collaboration.html>
- Donahue J.D. and Zeckhauser R.J. (2011). **Collaborative Governance: Private roles for Public Goals in Turbulent Times**. New Jersey: Princeton University.
- Entwistle, T. and Steve, M. (2005). From competition to collaboration in public service delivery: A new agenda for research. **Public Administration**, 83(1), 233-242.
- Gong, T. and Wang, S. (2012). Indicators and Implications of Zero Tolerance of Corruption: The Case of Hong Kong. **Social Indicators Research**, July.
- Heilbrunn J. R. (2004). **Anti-Corruption Commissions: Panacea or Real Medicine to Fight Corruption?**. The World Bank.
- Hsieh M. (2017). A Case Study: Lessons from the Hong Kong Independent Commission Against Corruption. **International Journal of Criminology and Sociology**, 6, 5-15.
- Huberts L. W.J.C. (2000) Anticorruption Strategies: The Hong Kong Model in International Context. **Public Integrity**, 2(3), 211-228.

Huxham, C. and Vangen, S. (2005). **Managing to collaborate: The theory and practice of collaborative advantage**. Oxon: Routledge.

IAP2. (2015). **Core Values for Public Participation**. ค้นเมื่อ 12 เม.ย. 2558, จาก <http://www.iap2.org/?page=A4>.

Lenning, O. T. and Ebbers, L. H. (1999). **The powerful potential of learning communities: Improving education for the future**. Washington, DC: George Washington University.

Marie Chêne. (2014). **The Impact of Corruption on Growth and Inequality**. ค้นเมื่อ 18 ก.ค. 2557 จาก <http://www.transparency.org>.

Matias Warsta. (2004). **Corruption in Thailand**. ค้นเมื่อ 12 ก.ค. 2557 จาก <http://aceproject.org>.

Middel, R. et al. (2002). **Driving collaborative improvement processes**. ค้นเมื่อ 11 เม.ย. 2558 จาก <http://doc.utwente.nl>.

Odd-Helge Fjeldstad and Jan Isaksen. (2008). **Anti-Corruption Reforms: Challenges, Effects and Limits of World Bank Support**. ค้นเมื่อ 12 ก.ค. 2557 จาก <http://www.researchgate.net>.

OECD. (2007). **Policy Paper and Principles on Anti-Corruption: Setting an Agenda for Collective Action**. ค้นเมื่อ 14 ก.ค. 2557 จาก <http://www.oecd.org>.

PwC and Ecorys. (2013). **Identifying and Reducing Corruption in Public Procurement**. ค้นเมื่อ 4 มี.ค. 2559 จาก <http://ec.europa.eu>.

- Rijk A. et al. (2007). A New Theoretical Model for Cooperation in Public Health Settings: The RDIC Model. **Qualitative Health Research**, 17(8), 1103-1116.
- Salminen A. et al. (2007). The control of corruption in Finland. **Administratie Si Management Public**, 9, 81-95.
- Selden S. C. et al. (2006). The Impact of Nonprofit Collaboration in Early Child Care and Education on Management and Program Outcomes. **Public Administration Review**, May June, 412-425.
- Starkey, P. (1997). **Networking for development**. London: International Forum for Rural Transport and Development.
- Transparency International. (2009). **The Anti-Corruption Plain Language Guide**. ค้นเมื่อ 18 ก.ค. 2557 จาก <http://files.transparency.org>.
- Transparency International. (2016). **Corruption**. ค้นเมื่อ 7 ต.ค. 2559 จาก <http://www.transparency.org>.
- United Nations. (2004). **United Nations Convention Against Corruption**. ค้นเมื่อ 12 ก.ค. 2557 จาก <http://www.unodc.org>.